OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

KRO/ROY LsN Lena Andersson

1.4.2021

Eduskunnan lakivaliokunnalle

HE 226/2020 vp laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta (laittoman uhkauksen syyteoikeus)

Lakivaliokunnan pyynnöstä oikeusministeriö toimittaa oheisen selvityksen lakivaliokunnan pyytämistä lisälausunnoista siitä, mitä tarkoitetaan ehdotetussa rikoslain 25 luvun 9 §:n uudessa 2 momentissa, jonka ensimmäisen virkkeen mukaan syyttäjä saa nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi **eikä rikoksentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön**.

I Vaihtoehto: Saapuneissa lausunnoissa usea lausuja tuki hallituksen esityksessä esitettyä kantaa, että ratkaisevaa olisi se, ovatko rikoksentekijä ja uhri saman työnantajan palveluksessa. Koska työnantaja voi näissä tilanteissa kohdistaa molempiin työantajan päätösvallassa olevia toimenpiteitä, nähtiin perusteltuna, että teot olisivat asianomistajarikoksia.

Samalla kannatettiin selvyyden vuoksi oikeusministeriön 23.3.2021 muistiossa esitettyä muutosehdotusta, että kyseistä säännöstä selvennettäisiin kuulumaan:
”eikä rikoksentekijä kuulu saman työnantajan palveluksessa olevaan henkilöstöön”.

Oikeusministeriö kannattaa ensi sijaisesti tätä vaihtoehtoa eli muistiossaan 23.3.2021 ehdottamaa ratkaisua.

Syyttäjälaitos kiinnitti huomiota lievän pahoinpitelyn ja laittoman uhkauksen erilaisen syyteoikeuden aiheuttamiin mahdollisiin ongelmiin erityisesti tilanteissa, jossa työpaikalla tapahtunut tekokokonaisuus käsittää sekä lievän pahoinpitelyn että laittoman uhkauksen. Tällaiset tilanteet voivat olla käytännössä varsin yleisiä. Kuitenkin myös nykytilanteessa syyteoikeus on erilainen, kun työntekijään kohdistuva ns. ulkopuolisen tekemä lievä pahoinpitely on virallisen syytteen alainen rikos, mutta samassa tilanteessa laiton uhkaus on asianomistajarikos.

Tilanne ei siten olisi poikkeuksellinen eikä syyttäjille vieras, ja sama tilanne voi syntyä usean muun rikoksen kohdalla. Esimerkiksi myymälävarkauksissa rikoksentekijä voi syyllistyä näpistykseen (asianomistajarikos) ja samalla työntekijään kohdistuvaan lievään pahoinpitelyyn (virallisen syytteen alainen rikos).

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	oikeusministerio@om.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Lakivaliokunta voisi siten mietinnössään todeta, että tällaisessa tilanteessa syyttäjä voisi virallisen syytteen alaisen rikoksen osalta harkita, onko työyhteisön sisäisissä kiistoissa tarvetta nostaa syytettä, etenkin jos työnantajan työsuojelulliset ja työnjohdolliset keinot ovat käytettävissä tai niitä on käytetty. Oikeudenkäynneistä rikosasioissa annetun lain 1 luvun 7 §:n 1 kohdan nojalla syyttäjää saa jättää syytteen nostamatta, jos teko on kokonaisuutena arvostellen vähäinen ja odotettavissa olisi vain sakkorangaistus.

Professori Hyttinen arvioi lausunnossaan, olisiko oikeusministeriön ehdottaman sanamuodon muutoksen johdosta tarvetta määritellä työnantaja laissa, koska työantajalla voi olla useita erillisiä toimipisteitä (valtio, yliopisto). Työantaja on määritelty työrikoksia koskevassa rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa. Työnantajan määrittely laissa erikseen laittoman uhkauksen syyteoikeusäännöstä varten ei ole perusteltua. Lakivaliokunta voisi sen sijaan mietinnössään todeta selvennyksenä, että työnantajana on (rikoslain 47 luvun 8 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti) pidettävä sitä, joka tosiasiallisesti käyttää rikoksentekijään nähden työnantajalle kuuluvaa päätösvaltaa.

II Vaihtoehto: *Syyttäjälaitos* piti tärkeänä, että syyteoikeuden sääntely olisi samanlainen laittomassa uhkauksessa ja lievässä pahoinpitelyssä.

Lain säännös kirjoitettaisiin tällöin kuten hallituksen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa, mutta lakivaliokunta toteaisi mietinnössään, että kyseinen ilmaisu tulee ymmärtää – esityksen perusteluista poiketen - samalla tavalla kuin lievän pahoinpitelyä koskevassa säännöksessä sitä koskevassa lakivaliokunnan mietinnössä. Tällöin ratkaisevaa ei olisi se, minkä työnantajan palveluksessa rikoksentekijä ja uhri ovat. Teko olisi asianomistajarikos, jos rikoksentekijä ja uhri työskentelevät samassa työpisteessä.

Jos valiokunta pitää tätä vaihtoehtoa perusteltuna rikoslain säännösten yhdenmukaisen soveltamisen vuoksi, oikeusministeriö ei vastusta vaihtoehtoa II.

Vaihtoehto II: *Professori Hyttinen* ehdotti myös vaihtoehtoa, että lain säännöksestä poistettaisiin kokonaan maininta työpaikan sisäisestä henkilöstöstä. Laiton uhkaus olisi työtehtävää suorittavaan kohdistuvana aina virallisen syytteen alainen myös työpaikan sisäisissä kiistoissa.

Tämä vaihtoehtoa ei kukaan muu lausunnon antajista ehdottanut. Työpaikan sisäisten tekojen erityiskohtelua kaikki muut lausujat pitivät perusteltuna.

Hyttisen ehdotuksen mukaan syyteoikeus olisi edelleen erilainen lievässä pahoinpitelyssä ja laittomassa uhkauksessa. Ehdotus myös laajentaisi virallisen syytteen alaisten laitonta uhkausta koskevien rikosten määrää. Tällä voisi olla vaikutusta myös ehdotuksesta aiheutuviin kustannuksiin poliisille ja syyttäjälaitokselle. **Oikeusministeriö ei kannata ehdotusta.**